

відомості про осіб, які вчинили злочини, пов'язані з подоланням електронних засобів та систем контролю доступу; обстановка вчинення злочинів, пов'язаних з подоланням електронних засобів та систем контролю доступу, та предмет злочинного посягання);

– особливості розслідування злочинів, учинених з подоланням електронних засобів та систем контролю доступу: 1) типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування таких злочинів; 2) планування та організація розслідування злочинів, учинених з подоланням електронних засобів та систем контролю доступу. Програми розслідування та алгоритми їх реалізації. Використання методів кримінального аналізу у розслідуванні вказаних злочинів; 3) призначення та тактика проведення окремих слідчих (розшукових) дій при розслідуванні досліджуваних злочинів; 4) використання спеціальних знань у ході розслідування вказаних кримінально-караних діянь.

Саме така структура наукового дослідження розслідування злочинів, учинених з подоланням електронних засобів та систем контролю доступу, на нашу думку, дозволить сформувати якісну та дієву криміналістичну методику, а також досягти мети удосконалення слідчої та оперативно-розшукової практики правоохоронних органів, виведе протидію указаним кримінально-караним діянням на новий рівень.

Література

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. №2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

2. Про затвердження Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015-2019 років: Наказ МВС України від 16 березня 2015 р. №275 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

УДК 340.143(043.2)

Луцький Р. П., д.ю.н., доцент,
директор Науково-дослідного інституту
імені Академіка Івана Луцького,
Університет Короля Данила, м. Івано-Франківськ, Україна

МЕТОДОЛОГІЯ РОЗУМІННЯ ПОЗИТИВНОГО ПРАВА КРИЗЬ ПРИЗМУ СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

Однією з ключових методологічних проблем правознавства, яка остаточно не вирішена і в сучасних умовах, завжди було питання розуміння позитивного права. З часів виникнення та відокремлення права у відносно самостійний та ефективний регулятор суспільних відносин ця

проблема продовжує хвилювати думки різноманітних вчених, мислителів, філософів, юристів-практиків та інших суб'єктів, які так чи інакше професійно пов'язані з правовим виміром суспільного життя. Про це яскраво свідчить державно-правовий досвід багатьох країн, а також велика кількість різних досліджень, присвячених цій проблематиці. Зокрема, ще у XVIII столітті родоначальник класичної німецької філософії І. Кант цілком слушно акцентував увагу на питанні «що є право», вважаючи, що воно може так само збентежити правознавця, як і питання «що є істина», звернене до «вчителів логіки» [3, с. 252-253].

Через роки, наприкінці XIX – початку XX століть, інший німецький вчений-юрист Р. Ієринг, досліджуючи проблеми праворозуміння, також акцентував увагу на їх невирішеності та недостатній чіткості у тому, що слід розуміти під правом. У своїй відомій праці «Боротьба за право» (1872) він писав, що термін «право» досить невизначене та зазвичай застосовується у двох значеннях: об'єктивному та суб'єктивному. В першому значенні воно означає «сукупність усіх захищених державою правових положень, законний порядок життя», а в другому – «конкретний прояв абстрактних правил в певній правомочності особи» [2, с. 5-6].

Аналогічні судження щодо невизначеності поняття права і того явища, яке воно відображає, а також стосовно невирішеності проблем праворозуміння висловлювалися різними вітчизняними та зарубіжними дослідниками і в більш пізній період. Так, у першій половині XX століття про це неодноразово наголошував один з найбільш відомих теоретиків права, австрійський юрист Г. Кельзен. У своїй праці «Чиста теорія права» (1934) він особливо наголошував, що «теорія права насамперед повинна визначити поняття про свій предмет». Для того, щоб дати визначення права, підкреслював учений, насамперед, «слід почати із слововживання, тобто встановити, що означає слово «право» в німецькій мові та його еквіваленти в інших мовах. Потрібно з'ясувати, чи мають соціальні явища, які позначаються цим словом, подібні ознаки, що відрізняють їх від інших схожих явищ, і чи достатньо значущі ці ознаки для того, щоб слугувати елементами поняття соціальної науки». В результаті дослідження, підсумовував автор, «можна було б з'ясувати, що словом «право» та його іншомовними еквівалентами позначаються настільки різні предмети, що жодний з них не зможе їх усіх охопити або виразити справжню сутність» [4, с. 480-481].

Ще на початку XX століття відомий український теоретик права Б. Кістяківський зазначав, що «у жодній іншій науці немає стільки суперечливих теорій, як у науці про право. При першому знайомстві з нею виникає таке враження, ніби вона тільки й складається з теорій, що взаємно виключають одна одну. Найбільш суттєві питання про сутність і невід'ємні властивості права вирішуються представниками різних наукових шкіл зовсім по-різному. Суперечка між теоретиками права

виникає вже на початку наукового пізнання права, саме з вихідного питання – до якої сфери явищ належить право; починається непримиренне розділення напрямів і шкіл у цій сфері. Достатньо згадати найсуттєвіші відповіді на останнє запитання, щоб одразу отримати яскраве уявлення про те, в якому невизначеному стані перебуває ця сфера наукового дослідження» [5, с. 371].

Слід також зауважити, що питання, які стосуються невизначеності права та невирішеності проблем праворозуміння, викликали численні наукові дискусії протягом другої половини ХХ – початку ХХІ століття. Це свідчить про актуальність цієї проблеми, яка зберігається у вітчизняній та зарубіжній юридичній літературі навіть у сучасних умовах. Про це, зокрема, яскраво свідчить велика кількість опублікованих в наш час монографій [1, с. 360], статей, науково-практичних конференцій, присвячених сучасним проблемам праворозуміння.

Одна з таких сучасних дискусій до якої мав честь долучився власною доповіддю «Позитивістський підхід щодо розкриття сутності категорії «праворозуміння» стала наукова-практична конференція «Праворозуміння та правореалізація: від теорії до практики» (2011 рік), яка проходила на базі Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Серед питань, що були обговорені вченими-юристами України, а також молодими науковцями та студентами вищих навчальних закладів, стали різноманітні підходи до розуміння та визначення права, можливість та принципова допустимість чи доцільність існування одного або декількох визначень права, співвідношення права з іншими елементами правової системи тощо. Крім цього, вченими було також проаналізовано теоретико-правові проблеми праворозуміння в контексті еволюційних змін демократичного правового розвитку України з урахуванням сучасної правореалізаційної практики [6, с. 110-112].

Аналізуючи характер поставлених питань та зміст виступів учасників цієї конференції, неважко помітити, що вихідним положенням практично в усіх виступах була констатація факту значної кількості проблем у сфері праворозуміння та визначення поняття права у вітчизняній та зарубіжній юридичній літературі. А основною метою обговорень була спроба зробити якщо не прорив, то принаймні, ще один крок у вирішенні проблем праворозуміння. Незважаючи на те, що сьогодні ми бачимо, вченими та юристами-практиками докладається чимало зусиль, спрямованих на вирішення проблеми праворозуміння, традиційні питання, що пов'язані з виробленням прийнятного для усіх визначення поняття права та проблеми праворозуміння, так і залишаються відкритими, гострими та невирішеними.

Література

1. Дія права: Інтегративний аспект: монографія / кол. авторів; відп. ред.

Н.М. Оніщенко. – К.: Вид-во «Юридична думка», 2010. – 436 с. Національні тенденції та міжнародний досвід сучасного праворозуміння: монографія / Шемшученко Ю.С., Оніщенко Н.М., Зайчук О.В. та ін.; за заг. ред. Н.М. Оніщенко. – К.: Вид-во «Юридична думка», 2013. – 580 с.

2. Иеринг Р. Борьба за право / Р. Иеринг; [пер. с нем. Н.М. Губского]. – СПб.: АО тип. дела в Санкт-Петербурге, 1909. – 256 с.

3. Кант И. Сочинения: в 8-ми т. / И. Кант; [под общ. ред. А.В. Гулыги]. – М.: Изд-во «Чоро», 1994. – Т. 6. – 425 с.

4. Кельзен Г. Чистое учение о праве / Г. Кельзен // История политических и правовых учений: хрестоматия / [Воротилин Е.А., Лейст О.Э., Мачин И.Ф., Фролова Е.А]; отв. ред. О.Э. Лейст – М.: Городец, 2000. – 581 с.

5. Кістяківський Б.О. Вибране / Б.О. Кістяківський; [упоряд., передм. і приміт. Л.П. Депенчук; пер. з рос. Л.Г. Малишевської; редкол.: В.Ф. Жмир (голов. ред.) та ін.]. – К.: Абрис, 1996. – 398 с.

6. Луцький Р.П. Праворозуміння та правореалізація: від теорії до практики / Р.П. Луцький // Альманах права. Праворозуміння та правореалізація: від теорії до практики. Науково-практичний юридичний журнал. Вип. 2. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2011. – 379 с.

УДК 340.1(043.2)

Макеєва О.М., к.ю.н.,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВІ ДЖЕРЕЛА ПРАВОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Входження в європейську спільноту ставить перед Україною низку проблем, з-поміж яких – прискорена трансформація у сучасне інформаційне суспільство. В умовах сьогодення на розвиток світової економіки суттєво впливає інформатизація, інформація та знання, що стають ключовими факторами виробництва, а сфера інформаційно-комунікаційних технологій - важливим інструментом. Відтак, у процесі розвитку суспільних відносин, виникають нові закони, норми, цінності, правила поведінки, що зумовлює з'ясування сутності правової комунікації, дослідження її філософсько-правових джерел правової комунікації.

Як відомо, існують такі підходи до розгляду типів праворозуміння: класичні (нормативно-позитивістський, природно-правовий, соціологічний) та неklasичні (постмодерністські теорії та концепції інтегративного праворозуміння - комунікативна теорія права, реалістичний позитивізм, культуроантропологічна теорія права, ціннісно-нормативна теорія та ін.) [1, с. 175].

Правова комунікація досліджується в контексті неklasичної комунікативної теорії права. Початком вивчення теорії комунікації можна